

Looking at Ta'ziyè **ABBAS KIAROSTAMI** Foto Abbas Kiarostami

handtekening de vaak weerkerende tergend lange shots waren, waarin de personages opgaan in de rurale taferelen van Iran (denk maar aan het eindbeeld van *Through the Olive Trees*, waar het gedoemde koppel in een minutenlange shot de heuvels inloopt, om uiteindelijk als kleine witte stipjes in het landschap te verdwijnen), behandelt ook hier zijn onderwerp als een prachtig landschap. De camera glijdt over de gerimpelde koppen van de grijsaards, langs de ritmisch opslagende sluiers van de vrouwen, zoomt in op een glinsterend paar donkere ogen die boven een monddoek uitkomen. De camera toont ook de tranen, de oude mannen die zichzelf in een boetegebaar op de borst slaan. De vrouwen die hun weklagen achter hun hoofddoek verbergen.

Deze afstandelijke cameravoering, die zich zo ver mogelijk houdt van manipulatieve

suggestie, kennen we ook uit zijn film *Taste of Cherry*, waarin de laatste dag van een zelfmoordenaar wordt doorlopen. Over diens motieven krijgen we zo goed als niets te weten, en de uiteindelijke act wordt aan de ogen van de toeschouwer onttrokken. Kiarostami wil hiermee een cinema ontwikkelen waarin de regisseur enkel van de toeschouwer verschilt door het bezit van de camera. Hij streeft ernaar de toeschouwer zijn eigen verantwoordelijkheid terug te geven, en zijn materiaal voor zo veel mogelijk interpretaties open te stellen.

Filmcriticus David Walsh duidde in dit 'humanisme' van Kiarostami een spanningsveld. In de manier waarop hij de 'gewone mens' in zijn films als onderwerp neemt, maar hun persoonlijke problemen evengoed onbecommentarieerd laat of laat oplossen in de overweldigende schoonheid van de natuur die hen om-

ringt, is hij tegelijkertijd een subversieve kunstenaar die zich verzet tegen de heersende omstandigheden (een stelling die zich bijvoorbeeld toont in de personages die de zelfmoordenaar op zijn laatste dag tegenkomt: een Koerdische vluchteling, een groep soldaten, ...), maar ook een fatalist, die de realiteit op de één of andere manier zonder meer haar plaats laat en zich neerlegt bij de onvermijdelijke ontwikkelingen van politiek en geschiedenis.

LOOKING AT TA'ZIYÈ

EEN PROJECT VAN Abbas Kiarostami. Het oorspronkelijke theaterproject *Ta'ziyè* is een productie van Teatro di Roma in samenwerking met Taormina Festival Art DANK AAN Théâtre Varia

camera nooit objectief kan zijn. De close-ups zijn een duidelijke keuze, die zijn ogenschijnlijke objectiviteit tegenspreekt.

Het is problematisch om de twee groepen toeschouwers, de Iraniërs en de westerse kijkers, op deze manier van elkaar te scheiden. Omdat hierdoor toch weer een soort oriëntalisme in de voorstelling binnensluipt. Door die groepen mensen met zoveel schoonheid in beeld te brengen, in prachtig zwart-wit dat de zwarte chadors van de vrouwen extra benadrukt, worden ze herleid tot oppervlakkige schoonheid. Het is een keuze die mij als kijker een beetje ongemakkelijk maakt.

Bovendien kan je je afvragen waarom de regisseur precies voor dat stuk uit Iran heeft gekozen? Hij toont ons arme zielen met fotogenieke, karakteristieke koppen. Uit het stuk spreekt ook een grote gewelddadigheid: een kind wordt vermoord, er wordt veel bloed vergoten. Moeten wij daaruit begrijpen dat Kiarostami een kritische houding aanneemt tegenover het barbarisme van de Islam? Ook dat is onduidelijk. Je ziet een regisseur die onvermijdelijk manipuleert,

maar hier niet de verantwoordelijkheid voor neemt.

Volgens mij wordt er vandaag nog genoeg vermoord, en genoeg kinderen om het leven gebracht. Om daar iets over te vertellen hoef je geen 1500 jaar terug te gaan in de tijd. Het probleem van het geweld wordt hier echter helemaal niet geadresseerd. Je ziet alleen die twee groepen kijkers gepresenteerd, en verder gaat het niet.

Voor mij is het grote probleem de strijd die je Kiarostami duidelijk ziet aangaan met zijn eigen vermogen tot manipulatie. Als theatermaker (of als filmmaker) kan je niet anders dan je publiek een rad voor ogen draaien. Als je voor jezelf en je toeschouwers niet kan toegeven dat je liegt, neem je volgens mij je verantwoordelijkheid niet op. Want dat is precies de overeenkomst die je maakt met je publiek: je stelt jezelf duidelijk, en dus kwetsbaar op, en laat hen dus toe het compleet oneens met je te zijn. Door het tonen van je subjectiviteit als maker, word je ook bekritisiseerbaar. Door de ogenschijnlijke objectiviteit van de opstelling en de cameravoering ontsnapt Kiarostami echter aan dit oordeel.